

sed non substantiæ sunt. Quantitas etenim non est substantia, sed magis cui hæc ipsa primo infunt, illud est substantia. Enumuero ablata longitudine, latitudine, & profunditate, nihil videmus reliquum, nisi si quid est, quod ab eis determinetur, ut ita considerantibus, materiam solam necesse sit apparere substantiam. Dico autem materiam, quæ per se ipsam, neque quid, neque quantum, nec aliquid aliud quippiam dicitur, quibus ens determinatur. Est enim quid, de quo singula horum prædicantur: cui esse, ac cuique prædicantionum diversum est. Cætera namque de substantia prædicantur: hæc verò, de materia. Quare quod vltimum est per se, neque quid, neque quantum, nec aliquid aliud est, neque etiam negationes: etenim hæc quoque, secundum accedens erunt. Ex his itaque speculantibus, accidit substantiam esse materiam. At impossibile est: etenim separabile, & quod quid esse, videntur maximè inesse substantiæ: propter quod species, & quod ex ambobus, videntur esse substantia, magis, quàm materia. At illa substantia, quæ ex ambobus, dico autem quæ ex materia, & forma est, omittenda est. Posterior enim, & manifesta est: manifesta verò, quodam modo etiam ipsa materia. At de tertia considerandum est: hæc enim maximè dubitabilis. Conceditur autem quædam esse substantias sensibiliū: quare in his primùm quæ redum est.

CAPVT IIII.

CVM autem in principio diuiserimus quot modis substantiam determinamus, ac horum vnum quiddam esse videatur, quod quid erat esse, de eo considerandum est. Prodest etenim transcendere ad notius. Ita namque disciplina sic omnibus, per minùs nota natura, ad magis nota. Et hoc opus est, ut in actibus ex eis, quæ cuique sunt bona facere, quæ simpliciter bona sunt, sint cuique bona. Ita ex sibi notioribus, quæ natura nota sunt, sibi facere nota. Quæ autem singulis nota, & prima, sæpenumero parum nota sunt, & parum, aut nihil entis participant. Attamen ex eis, quæ parum nota, sibi tamen nota sunt, conandum est cognoscere, quæ simpliciter nota sunt, per hæc ipsa (ut dictum est) transcendentes. At primo quædam de eo logicè dicemus: quod illud est, quod quid erat esse vnumquodque, quod secundum se dicitur. Etenim tibi esse, nõ est musico esse. Non enim secundum te ipsū musicus es. quod ergo, secundum te ipsū.

A ἀλλ' ἂν οὐσίαι. τὸ γὰρ ποσὸν ἐκ οὐσίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτ' ἐπαρχῆν ταῦτα αὐτὰ περὶ τῶν, ἐκείνῳ ἐστὶν ἡ οὐσία. ἀλλὰ μὲν ἀταμερυνμένου μήκοις καὶ πλάτοις καὶ βάθει, οὐδὲν ὁρῶμεν ἐπαληπτόμερον πλὴν εἶπεστι τὸ ὀριζόμενον ἐπὶ τούτων. ὡσεὶ τὴν ὕλην ἀνάγκη φησιν εἶναι μόνην οὐσίαν οὕτω σκοποῦμενοι. λέγουσι δὲ ὕλην ἢ καὶ δ' αὐτὴν μᾶτε
B πῆ, μήτε ποσόν, μᾶτε ἄλλο μὴ δ' ἔχεται οἷς ὠρεται τὸ ὄν· ἐστὶ γὰρ πῆ καὶ δ' οὐ κρητηροῦται τούτων ἕκαστον, ὅτ' τὸ εἶναι ἕτερον, καὶ εἶναι κρητηροῦται ἕκαστον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, τῆς οὐσίας κρητηροῦται· αὐτὴ δὲ, τῆς ὕλης, ὡσεὶ τὸ ἕχεται, καὶ δ' αὐτὸ οὐτε πῆ, οὐτε ποσόν, οὐτε ἄλλο οὐδ' ἐνέστιν· οὐδὲ δὴ αἰδοποῖσθε. καὶ γὰρ αὐτῆ ἐπαρχῆσθεσι συμβεβηκός· ἐκ ὧν οὐδὲ τὸ ὄντων θεωροῦσι συμβαίνει οὐσίαν εἶναι
C τὴν ὕλην· ἀδυνατεῖν δὲ, καὶ γὰρ τὸ χωρεῖσθαι, καὶ τὸ τόλῃ τι ἐπαρχῆν δοκαί μάλιστα τῆ οὐσία. διὸ τὸ εἶδος, καὶ τὸ ἐξ ἀμοφῶν, οὐσίαι δίδεσθαι αἰ μᾶλλον εἶναι τῆς ὕλης. τὴν ὧν τῶν τῶν ἐξ ἀμοφῶν οὐσίαν (λέγουσι δὲ τὴν ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς) ἀφαιτέον· ὅτι ἕτερον γὰρ καὶ δὴ ἄλλ' φαιεῖσθαι δὲ πῶς καὶ ἡ ὕλη· σφεί δὲ τῆς τρίτης σκεπτόμεν. αὐτῆ γὰρ ἀποροῦται. ἁμολογηῖται δὲ οὐσίαι εἶναι εἶναι αἰδῶν ἡ πῶς. ὡσεὶ ἐν ταύταις ζητητέον περὶ τὸν.
 Κεφάλαιον δ.

E ΠΕΙ δὲ ἐν ἀρχῇ διετιόμεθα, πόσοι ὀριζόμεν τὴν οὐσίαν, καὶ τούτων ἐν τῇ δοκαί εἶναι τὸ πῆ εἶναι, θεωρητέον περὶ αὐτῆ περὶ ἕτερον γὰρ τὸ μεταβαίνειν εἰς τὸ γνωρόμερον. ἡ γὰρ μέθοδος ἐπο γίνεται πᾶσι, διὰ
E ἧς ἡ πῶν γνωρόμερον φύσιν, εἰς τὰ γνωρόμερα μᾶλλον. καὶ τὸ ἕτερον ἐστίν, ὡς περὶ ἐν τῇ περὶ ἕτερον, τὸ πῆ εἶναι ἐκείνῳ ἀγαθόν, τὰ ὅλας ἀγαθὰ, ἕκαστῳ ἀγαθὰ· οὕτως ἐκ ἧς αὐτῶ γνωρόμενότερον, τὰ τῆ φύσιν γνωρόμερα αὐτῶ γνωρόμερα· τὰ δὲ ἕκαστῳ γνωρόμερα καὶ περὶ τα, πολλάκις ἡρέμα γνωρόμερα καὶ μικρὸν ἢ οὐδὲν ἔχειν τῆ φύσιν. ἀλλ' ὁμοῦς ἐκ ἧς φάυλας αὐτῶ γνωρίσθαι, αὐτῶ ἕτερον
F γνωρίσθαι, τὰ ὅλας γνωρίσθαι γινώμεναι πειρατέον, μεταβαίνοντες (ὡς περὶ εἶρη) διὰ τῶν αὐτῶν ἕτερον ἐπιπέδῳ ἐν τα περὶ αὐτῶ λογικῶς, ὅτι ἐστὶ τὸ πῆ εἶναι ἕκαστον, ὅ λέγουσι καὶ δ' αὐτῶ, οὐ γὰρ ἐστὶ τὸ σὸς εἶναι, ἢ τὸ μοιστικῶ εἶναι. οὐ γὰρ καὶ σαυτῶν εἶ μοιστικός ὁ ἄρα καὶ σαυτῶν.
 οὐ δὲ